

Forslag til endringer i forskrift av 18.12.2009 nr.1665

Forskrift om energimerking av bygninger
og energivurdering av tekniske anlegg

Olav Karstad Isachsen
William Rode
Anne Cecilie L. Bondy

6
2011

D
O
K
U
M
E
N
T

Forskrift om energimerking av bygninger og energivurdering av tekniske anlegg

Forslag til endringer i forskrift av 18.12.2009 nr. 1665

Dokument nr. 6-2011

Forskrift om energimerking av bygninger og energivurdering av tekniske anlegg

Utgitt av: Norges vassdrags- og energidirektorat
Redaktør: Anne Cecilie L. Bondy
Olav Karstad Isachsen, William Rode og Anne Cecilie L.
Forfatter: Bondy

Trykk: NVEs hustrykkeri
Opplag:
Forsidefoto: Energimerker
ISSN: 1501-2840

Sammendrag: Det foreslås endringer i flere bestemmelser i energimerkeforskriften som tilpasning til bygningsenergidirektivet.
Emneord: Energimerking, bygning, bolig, energivurdering, forskrift

Norges vassdrags- og energidirektorat
Middelthunsgate 29
Postboks 5091 Majorstua
0301 OSLO

Telefon: 09575
Telefaks: 22 95 90 00
Internett: www.nve.no

Juni 2011

Innhold

Forord	4
Høringsinstanser	5
Sammendrag	8
1 Endring i § 3 bokstav h definisjoner	10
1.1 Forslag til endringer i § 3 h, definisjoner	10
2 Endringer i § 4 plikt til å ha energiattest.....	11
2.1 Forslag til endring i § 4.....	11
3 Endringer i § 5 energiattest ved salg av boliger eller bygninger	11
3.1 Forslag til endring i § 5.....	12
4 Endringer i § 9 første ledd bokstav a unntak fra plikten til å ha energiattest.....	12
4.1 Forslag til endring i § 9 første ledd bokstav a	13
5 Endringer i § 9 første ledd bokstav d og e vernede bygninger	13
5.1 Forslag til endring i § 9 første ledd bokstav d og e	14
6 Endringer i § 9 første ledd bokstav f og g lavt energibehov ...	14
6.1 Forslag til endring i § 9 første ledd bokstav f og g.....	15
7 Endringer i § 11 bokstav b tiltaksliste.....	15
7.1 Forslag til endring i § 11 bokstav b	16
8 Endringer i § 13 energivurdering av tekniske anlegg.....	16
8.1 Forslag til endring i § 13 første til fjerde ledd og sjette ledd.....	17
9 Endringer i § 16 engangsvurdering av eldre varmeanlegg	17
9.1 Forslag til endring i § 16 første til tredje ledd	17
10 Endringer i § 15 tredje ledd, krav til gjennomføring av energivurdering og § 17 andre ledd registrering av energivurdering	18
10.1 Forslag til endring i § 15 tredje ledd	18
10.2 Forslag til endring i § 17 andre ledd	18
11 Endringer i § 19 kompetansekrav for energi-vurdering	19
11.1 Forslag til endring i § 19	19
12 Økonomiske og administrative konsekvenser	20

Forord

Norges vassdrags- og energidirektorat vedtok 18.12.2009 forskrift om energimerking av bygninger og energivurdering av tekniske anlegg. Forskriften trådte i kraft 1.1.2010, med unntak av bestemmelsene i forskriftens §§ 5 til 7 som trådte i kraft 1.7.2010. Forskriften ble endret ved forskrift 29.6. 2010, med virkning fra 1.7.2010.

Eftas overvåkingsorgan, (ESA) er i en prosess med å vurdere om den norske gjennomføringen av bygningsenergidirektivet er i overensstemmelse med direktivet. Olje- og energidepartementet (OED) og NVE har derfor sett behovet for å gjøre noen endringer for å bringe forskriften i samsvar med direktivet.

For å lette det videre arbeidet med saken oppfordrer NVE høringsinstansene til å sende høringsuttalelsene på e-post til nve@nve.no merket med referansenummer 200902521. Hørings svar kan også sendes per post til Norges vassdrags- og energidirektorat, postboks 5091 Majorstua, 0301 Oslo.

Høringsfristen er 24. september 2011.

Vi presiserer at vi kun ber om kommentarer til selve endringsforslaget, og ikke til forskriften som helhet.

Eventuelle spørsmål kan rettes til:

Olav Karstad Isachsen, e-post oki@nve.no, tlf. 22959882 eller

Anne Cecilie L Bondy, e-post aclb@nve.no, tlf. 22959225

Etter høringsfristens utløp vil NVE vurdere de innkomne høringsuttalelsene, og på bakgrunn av disse vedta endringsforskriften.

NVE tar sikte på at endringene kan vedtas og tre i kraft innen 1.11.2011.

Oslo, juni 2011

Anne Britt Leifseth
konstituert vassdrags- og
energidirektør

Marit Lundteigen Fossdal
avdelingsdirektør

Høringsinstanser

Adapt consulting

Adax

Anticimex

Arkitektbedriftene i Norge

Asplan Viak

Astma- og Allergiforbundet

Avantor

Backegruppen AS

Boligprodusentenes Forening

Byggenæringens Landsforening (BNL)

Byggevareindustriens Forening

Byggmesterforbundet

Choice Hotels

Civitas AS

Datatilsynet

Det norske Veritas

Direktoratet for arbeidstilsynet

Direktoratet for samfunnsikkerhet og beredskap (DSB)

Ecobox – NAL

Econ Pöyry AS

Elverum kommune

Energibedriftenes Landsforening

Energibrukerne

Enova SF

Ensi AS

Entra Eiendom AS

Entreprenørforeningen Bygg og Anlegg (EBA)

Erichsen og Horgen AS

Feiemesternes landsforening

Forbrukerrådet

Foreningen Næringseiendom

VKE Foreningen for Ventilasjon Kulde og Energi

Forsvarsbygg
Glava AS
Grønn Byggallianse
Grønn hverdag
GK Norge AS
Helsedirektoratet
Husbanken
Huseiernes Landsforbund
Høgskolen i Bergen
Høgskolen i Gjøvik
Høgskolen i Oslo
Innovasjon Norge
KanEnergi AS
Kommunenes Sentralforbund
Krogsveen AS
Kulde- og Varmepumpeentreprenørens Landsforening (KELF)
Lyskultur
Mesterhus Norge
Meteorologisk institutt
Miljøstiftelsen Bellona
Synovate
Multiconsult AS
Natur og Ungdom
NITO Takst
Norconsult AS
Norges Bygg- og Eiendomsforening (NBEF)
Norges Eiendomsmeglerforbund
Norges Forskningsråd
Norges Ingeniørorganisasjon (NITO)
Norges Naturvernforbund
Norges Takseringsforbund
Norges Teknisk-Naturvitenskapelige Universitet
Norsk Akkreditering

Norsk Bioenergiforening (NOBIO)
Norsk eiendomsinformasjon
Norsk elvarmeforening
Norsk Energi
Norsk Fjernvarme
Norsk innemiljøorganisasjon
Norsk kommunalteknisk forening
Norsk Petroleumsinstitutt
Norsk Solenergiforening
Norsk Teknologi
Norsk varmepumpeforening
Norsk varmteknisk forening Norsk VVS
Norsk VVS – Energi- og Miljøteknisk Forening
Norske Arkitekters Landsforbund (NAL)
Norske Boligbyggelags Landsforbund (NBBL)
Norske Rørleggerbedrifters Landsforening VVS
Norske Trevarefabrikkers Landsforbund NTL
Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO)
Olav Thon gruppen
Oslo Bolig- og Sparelag (OBOS)
Rambøll Norge AS
Rådgivende Ingeniørers Forening (RIF)
Samtlige departementer
Samtlige fylkeskommuner
Samtlige fylkesmenn
Selvaagbygg
Siemens ASA
SINTEF Byggforsk
SINTEF Energiforskning
Standard Norge
Statens bygningstekniske etat (BE)
Klima- og forurensningsdirektoratet
Statens kartverk

Statistisk sentralbyrå
Statsbygg
Stiftelsen miljømerking
Stiftelsen returgass
Stiftelsen Vekst
Takentreprenørens Forening (TEF)
Teknisk Ukeblad
Tekniske Entreprenørers Landsforening (TELFO)
Teknisk-Naturvitenskaplig Forening (TEKNA)
Treindustrien
Trondheim kommune
Ventilasjons- og Blikkenslagerbedriftenes Landsforbund
YIT
ZERO

Sammendrag

Det foreslås endringer i flere bestemmelser i energimerkeforskriften. Endringene i bestemmelsene er satt i kursiv.

Endringene gjelder følgende bestemmelser:

I § 3 bokstav h er det foreslått et nytt punkt slik at aksjeselskaper der det eneste aktiva er et yrkesbygg, omfattes av energimerkeforskriften. Endringen i § 3 h innebærer et tillegg til definisjonen av ordet ”eier”.

I § 4 er to endringer foreslått. Første ledd har fått et tillegg for å presisere at energiattesten skal representere boligen eller bygningen slik den står. Det medfører at det skal utarbeides en ny energiattest dersom det er gjennomført vesentlige bygningsendringer eller endringer i de tekniske systemene etter at energiattest ble utferdiget.

I § 4 tredje ledd er det foreslått en endring for å tilpasse energimerkeforskriften til bygningsenergidirektivets mulighet for felles merking av mindre enheter. Frittstående boligenheter under 50 kvm er fremdeles unntatt fra merkeplikten, jf. § 9. Det foreslås at selvstendig boligenhet, som ikke er frittstående, med bruksareal under 50 kvm skal omfattes av merkeplikten, men at merkeplikten kan oppfylles ved en felles energiattest for bygningen som helhet.

I § 5 er det foreslått to endringer. Etter gjeldende bestemmelsen gjelder plikten til å energimerke kun frivillig salg. OED har funnet det nødvendig å foreslå å endre energiloven § 8-2 for at bestemmelsen skal være i tråd med bygningsenergidirektivet. Energimerkeforskriften foreslås endret som en følge av at energiloven blir endret til å gjelde alle typer salg, også tvangssalg.

I § 5 er det videre foreslått et nytt andre ledd for å motivere til at selgere overholder sin plikt. Det foreslås at dersom kjøper ikke har lagt frem en energiattest før avtale om salg er inngått, og selger etter krav fra kjøper ikke har lagt frem energiattesten, kan kjøper få laget en energiattest for selgers regning, så sant det skjer innen ett år etter kontraktsinngåelse.

I § 9 er det foreslått en endring som følge av endringene i § 4. I § 9 første ledd bokstav a vil nå unntaket for bygninger eller selvstendig boligheter under 50 kvm bare gjelde for frittstående bygninger under 50 kvm. Endringen innebærer en utvidelse av merkeplikten.

I § 9 første ledd bokstav d og e er det videre behov for å foreslå endringer for at bestemmelsene skal være i overensstemmelse med bygningsenergidirektivet. § 9 første ledd bokstav e vil utgå og unntaksmulighetene for vernede bygninger inntas i ny § 9 første ledd bokstav d. For at boliger eller bygninger som er vedtatt vernet på grunn av miljøet, arkitekturen eller historikken skal være unntatt fra kravet om energimerking, må gjennomføring av energikrav på en uakseptabel måte endre boligens eller bygningens karakter eller utforming. Boliger eller bygninger som ikke er vedtatt vernet på grunn av miljøet, arkitekturen eller historikken, skal energimerkes etter forskriften. Endringene innebærer en utvidelse av merkeplikten.

I § 9 bokstav f er det etter påpekning fra ESA inntatt en endring som medfører at det kun er driftsbygninger i landbruket med lavt energibehov til oppvarming og drift av bygningens tekniske anlegg som er unntatt. Tilsvarende gjelder også for industrianlegg og verksteder, jf. forslag til ny § 9 første ledd bokstav g. Endringene innebærer en utvidelse av merkeplikten.

I § 11 første ledd bokstav b inntas det krav til at attesten for nye boliger skal inneholde anbefalinger (tiltaksliste) for kostnadsoptimale eller kostnadseffektive forbedringer, med mindre det ikke er noe rimelig potensial for slik forbedring sammenlignet med gjeldende energikrav.

I § 13 om energivurdering av tekniske anlegg har plikten til å foreta en energivurdering vært knyttet til arealgrenser fremfor nytteeffekt, som er begrepet som brukes i bygningsenergidirektivet. Etersom arealgrensene ikke dekker alle tilfeller som direktivet beskriver, foreslås bestemmelsen endret for å komme bedre i samsvar med direktivet. Det inntas også en presisering av når plikten til energivurdering skal være oppfylt første gang. Henvisningene til muligheten for unntak fra kravet til energivurdering er også foreslått justert, slik at det kun er i tilfeller hvor bygget skal rives man er unntatt fra plikten til å foreta en energivurdering.

I § 16 om engangsvurdering av eldre varmeanlegg er det foreslått tilsvarende endringer som i § 13.

I §§ 15 andre ledd og 17 andre ledd er det etter påpekning fra ESA foreslått innført krav om at energivurdering og registreringen må skje av en uavhengig person.

I § 19 om kompetansekrav for energivurdering foreslås det endringer som angår effektgrense, som er en følge av endringene i §§ 13 og 16.

1 Endring i § 3 bokstav h definisjoner

Energimerkeforskriften § 3 bokstav h definerer hvem som er å anse som eier av en bolig eller bygning.

Definisjonene av eier i § 3 bokstav h er knyttet til de aktuelle eierformene for boliger og bygninger som skal energimerkes etter forskriften §§ 5 til 9 og § 13 og 16. NVE har mottatt spørsmål om salg av aksjer i aksjeselskaper der aktiva er ett eller flere yrkesbygg, utløser merkeplikten, fordi salg av aksjene vil innebære salg av yrkesbygg. For yrkesbygg over 1000 kvm følger merkeplikten av forskriften § 8, så problemstilling gjelder i utgangspunktet for yrkesbygg under 1000 kvm hvor merkeplikten utløses ved salg eller utleie av yrkesbygget.

Utgangspunktet er at alle bygninger skal energimerkes, så sant de ikke er omfattet av unntaksbestemmelsene i § 9. NVE ser det derfor nødvendig å foreslå å innta en bestemmelse i § 3 bokstav h som presiserer at omsetning av yrkesbygg organisert i AS også er omfattet av forskriften.

1.1 Forslag til endringer i § 3 h, definisjoner

I denne forskriften menes med:

h) eier av bolig eller bygning:

1. den som har grunnbokshjemmel, jf lov 7. juni 1935 nr 2 om tinglysning § 14
2. eier av sameieandel i bebygd eiendom med tilknyttet enerett til bruk av en eller flere boliger eller andre bruksenheter i eiendom, jf lov 23. mai 1997 nr. 31 om eierseksjoner 1997 nr. 31 § 1
3. andelseier, jf. lov 6 juni 2003 nr. 39 om burettslag § 1-1
4. andelseier, jf. lov 6 juni 2003 nr. 38 om bustadbyggjelag § 4-1.
5. eier av aksje med tilknyttet borett, jf. lov 6 juni 2003 nr. 39 om burettslag § 1-4
6. *eier av aksje med tilknyttet bruksrett*

2 Endringer i § 4 plikt til å ha energiattest

Energimerkeforskriften § 4 regulerer i hvilke tilfeller eier skal sørge for at en energiattest foreligger.

NVE foreslår at det i tilfellene hvor det er gjennomført vesentlige endringer for boligen eller bygningen må eieren oppdatere energiattesten. Når energiattesten legges fram i henhold til §§ 5 til 8 skal attesten representere boligen eller bygningen slik den står. Med vesentlig endring menes f.eks. skifte av oppvarmingssystem, bygningskategori eller vesentlig endring av bygningskroppen, dvs. yttervegger, vinduer m.m.

Videre er selvstendig enhet i en bygning med bruksareal mindre enn 50 kvm etter energimerkeforskriften § 9 første ledd a unntatt fra merkeplikten. ESA har påpekt at unntaket ikke er i samsvar med de unntaksmulighetene bygningsenergidirektivet åpner for når det gjelder selvstendige boligenheter. Direktivet åpner imidlertid for at flere selvstendige boligenheter i en bygning kan merkes ved felles attestering. Felles merking kan aksepteres, også uten at det er felles varmeanlegg, slik kravet i nytt bygningsenergidirektiv er formulert. Det foreslås derfor å innføre merkeplikt også for små boliger. Dersom bygningen som boligen er en del av har et bruksareal som er større enn 50 kvm, kan merkeplikten oppfylles ved energiattest for bygningen som helhet.

2.1 Forslag til endring i § 4

Eier skal sørge for at bolig eller bygning har energiattest i tilfeller som nevnt i §§ 5 til 9. *Det skal utarbeides ny energiattest dersom det er gjennomført vesentlige bygningsendringer eller endringer i de tekniske systemer.*

Energiattesten er gyldig i 10 år fra dato for utstedelse, eller inntil ny energiattest er utstedt.

Selvstendig boligenhet med bruksareal under 50 kvm kan oppfylle merkeplikten ved felles energiattest for bygningen som helhet.

3 Endringer i § 5 energiattest ved salg av boliger eller bygninger

I følge energimerkeforskriften § 5 tredje ledd gjelder kravet til energimerking kun frivillig salg, og etter § 5 første ledd skal energiattestfremlegges før avtale om salg inngås.

Energiattesten skal inngå i vurderingsgrunnlaget for interessenter til boligen eller bygningen. Formålet med § 5 første ledd er at energiattesten skal være tilgjengelig, og dermed kunne tas hensyn til før en potensiell kjøper tar sin beslutning.

For å sikre at kjøper får attesten før avtale om salg er inngått, er det foreslått å innta at kjøper kan få dekket kostnaden ved ekspertmerking av boligen eller bygningen dersom merkeplikten ikke er oppfylt i et nytt annet ledd. En slik mulighet for å bli ansvarlig for kostnadene ved utarbeidelse og fremleggelse av energiattest, anses å ha en preventiv effekt på selger og bidra til at eier oppfyller plikten til å fremlegge energiattest før avtale om kjøp inngås.

Selgers plikt til å betale kostnader for utarbeidelse og fremleggelse av energiattest bør begrenses i tid til et rimelig tidsrom. Ved å avgrense mulig kostnadsansvar til oppfordringer som kommer i løpet av ett år etter kontraktsinngåelse, ivaretas både hensynet til å begrense eiers kostnadsansvar og hensynet til å gi kjøper en viss tid i etterkant av at avtale om salg av bolig er inngått til å etterspørre energiattesten..

Ansvaret for kostnader til utarbeidelse og fremleggelse av energiattest forutsetter at kjøper har oppfordret selger om å få energiattest før avtale inngås.

Det følger av energiloven § 8-2 at merkeplikten kun gjelder for frivillig salg. Olje- og energidepartementet har i Prop 112 L (2010-2011) fremmet forslag om lovendring ettersom bygningsenergidirektivet ikke åpner for å unnta tvangssalg fra merkeplikten.

§ 5 siste ledd om at bestemmelsen kun gjelder frivillig salg fjernes. Arv og odel er ikke å anse som salgssituasjon. Forslag til endringen skjer ettersom energiloven § 8-2 er foreslått endret.

3.1 Forslag til endring i § 5

Eier skal legge frem energiattest for kjøper, før avtale om salg av boligen eller bygningen blir inngått.

Dersom eier ikke har lagt frem energiattesten, og eier etter oppfordring fra kjøper ikke har lagt frem energiattesten før avtale om salg er inngått, kan kjøper få laget en energiattest ved hjelp av ekspert for selgers regning, innen ett år etter at avtale om salg er inngått.

Dersom salg av bolig eller bygning markedsføres, skal energiattesten være en del av denne markedsføringen.

Tidligere tredje ledd utgår.

4 Endringer i § 9 første ledd bokstav a unntak fra plikten til å ha energiattest

Etter § 9 første ledd a er ”frittstående bygninger, boliger eller selvstendig enhet i bolig, med bruksareal mindre enn 50 kvm” unntatt fra plikten til å ha energiattest.

ESA har påpekt at bygningsenergidirektivet art. 4.3 siste strekpunkt kun åpner for at frittstående bygninger med samlet bruksareal på under 50 kvm kan unntas.

Bygningsenergidirektivet art. 7.1 åpner likevel for at separate enheter kan merkes ved felles attest. Felles merking kan aksepteres, også uten at det er felles varmeanlegg, slik kravet i nytt direktiv er formulert, se forslag til ny bestemmelse i § 4.

Krav til energiattest for enheter mindre enn 50 kvm innføres, så lenge bygningen har et samlet bruksareal større enn 50 kvm, med de muligheter som følger av revidert bygningsenergidirektiv om felles merking.

Med dette vil fritaket for merkeplikt kun gjelde frittstående bygninger under 50 kvm. Endringen fra gjeldende regler kommer først og fremst for små boligenheter, f.eks. hybelleiligheter, som nå vil få merkeplikt etter §§ 5, 6 og 7. For boligenhet under 50 kvm står eieren fritt til å oppfylle plikten enten ved en individuell energiattest eller en attest for bygningen som helhet.

4.1 Forslag til endring i § 9 første ledd bokstav a

Følgende boliger og bygninger er unntatt fra plikten til å ha energiattest:

a) Frittstående bygninger med mindre enn 50 kvm bruksareal.

5 Endringer i § 9 første ledd bokstav d og e vernede bygninger

I følge energimerkeforskriften § 9 første ledd d og e er boliger som er vedtatt vernet og museumsbygninger og andre bygninger av kulturhistorisk verdi unntatt fra merkeplikten.

ESA har påpekt at nåværende gjennomføring av bygningsenergidirektivets art. 4.3 ikke er korrekt, og at energimerkeforskriften § 9 første ledd d og e må endres for å være i samsvar med direktivet. Direktivet åpner kun for å unnta boliger eller bygninger som er vedtatt vernet på grunn av miljøet, arkitektur eller historikk, der gjennomføring av energikrav på en uakseptabel måte vil endre boligen eller bygningens karakter eller utforming.

NVE forstår direktivet slik at det kun er i de tilfellene hvor gjennomføring av eventuelle energikrav kan endre boligen eller bygningens karakter på en uakseptabel måte at boligen eller bygningen kan unntas. Dersom det ikke vil være problematisk å gjennomføre slike energikrav for den vernede boligen eller bygningen, vil boligen eller bygningen måtte ha en energiattest. Dersom boligen eller bygningen er vernet på grunnlag av andre forhold enn miljø, arkitektur eller historikk, vil boligen eller bygningen heller ikke være unntatt fra merkeplikten. I praksis betyr dette at boliger og bygninger hvor det, etter vedtak, vil være uaktuelt med etterisolering og lignende endringer i bygningskroppen, kan unntas fra merkeplikten. Fredede bygninger, f.eks. laftede utstillingsbygninger på Norsk

folkemuseum kan fungere som eksempel på unntakstilfeller, mens de fleste museumsbygninger ikke kan unntas.

NVE ønsker å presisere at en energiattest vil kunne gi verdifull informasjon om bygningens energitilstand også for vernede bygninger, og at det kan være effektiviseringstiltak som er interessante og uproblematisk i forhold til vernehensynet.

5.1 Forslag til endring i § 9 første ledd bokstav d og e

Følgende boliger og bygninger er unntatt fra plikten til å ha energiattest:

d) Boliger eller bygninger som er vedtatt vernet på grunn av miljøet, arkitektur eller historikk, der gjennomføring av energikrav på en uakseptabel måte vil endre boligen eller bygningens karakter eller utforming.

Bokstav e utgår.

6 Endringer i § 9 første ledd bokstav f og g lavt energibehov

I følge energimerkeforskriften § 9 første ledd bokstav f og g kan driftsbygninger i landbruket og industrianlegg og verksteder der energibruken er avhengig av den aktuelle prosessen unntas fra merkeplikten.

ESA har påpekt at unntaksmuligheten i bygningsenergidirektivet artikkel 4.3 kun gjelder landbruksbygninger og industribygninger når disse har lavt energibehov. NVE har i tillegg erfart at den nåværende formulering i § 9 første ledd bokstav g trenger utdyping. Det foreslås derfor å innta et krav om lavt energibehov i bestemmelsene.

Formålet med energimerkeordningen er å karakterisere og rangere bygninger ut fra deres energibehov og systemer for energibruk til oppvarming, og basert på normal bruk av bygningen. Innenfor de enkelte bygningskategoriene blir derfor bygningene forutsatt å ha et normalt bruksmønster. Unntaket for merkeplikt er derfor knyttet til driftsbygninger i landbruket og industrianlegg og verksteder, som normalt har et lavt energibehov til oppvarming og drift av bygningen.

Med lavt energibehov menes at bygningen er konstruert for bruk med lavt energibehov og at det dermed er liten sannsynlighet for bruksendring som medfører høyere energibehov. Eksempel på slike bygninger kan være uthus på gårdsbruk og lagerhall uten oppvarming annet enn for frostsikring. Formuleringen kan også dekke industribygninger for prosesser med høyt varmetilskudd, på et sted hvor det ikke er naturlige avtakere for overskuddsvarmen, hvor bruksendring til en situasjon uten slikt varmeoverskudd er lite sannsynlig og hvor varmetilskuddet åpenbart er tilstrekkelig til å dekke bygningens

oppvarmingsbehov, slik som i smelteverk, papirfabrikker, fyrhus for fjernvarmeanlegg og lignende. Slikt areal kan betraktes som uoppvarmet bruksareal, jf. Veiledning om tekniske krav til byggverk § 14-1, Publikasjonsnummer HO-2/2011.

En slik endring vil medføre at unntaket vil gjelde for bygning som ut fra forutsatt bruk skal holde lav innetemperatur, jf. Veiledning om tekniske krav til byggverk § 14-2 (3). Dette betyr at landbruks- og industribygninger der tilsiktet temperatur er under 15 °C fritas for merkeplikten. En bygning som er bygget slik at den i fremtiden kan tenkes omdisponert til annen bruk og høyere energibehov kan dermed ikke fritas for energimerking.

Ettersom § 9 bokstav e utgår, blir ny bokstav for bestemmelsen e og f.

6.1 Forslag til endring i § 9 første ledd bokstav f og g

Følgende boliger og bygninger er unntatt fra plikten til å ha energiattest:

e) driftsbygninger i landbruket med lavt energibehov til oppvarming og drift av bygningens tekniske anlegg

f) industrianlegg og verksteder med lavt energibehov til oppvarming og drift av bygningens tekniske anlegg

7 Endringer i § 11 bokstav b tiltaksliste

I følge energimerkeforskriften § 11 bokstav b er tiltaksliste for nye boliger og bygninger ikke påkrevet.

ESA har påpekt at energiattesten skal inneholde anbefalinger om kostnadseffektive forbedringer av energitilstanden, og det er dermed stilt spørsmål ved om det er dekning i direktivet for unntaket for nye bygg og boliger i gjeldende § 11 (1) bokstav b. I det nye bygningsenergidirektivet er kravet til tiltaksliste utdypet. I artikkel 11 punkt 2 heter det derfor at attesten skal inneholde anbefalinger om kostnadsoptimale eller kostnadseffektive forbedringer, med mindre *det ikke er noe rimelig potensial for slik forbedring sammenlignet med gjeldende energikrav*.

Det foreslås derfor en endret formulering for å sikre at alle nybygg blir gjenstand for en vurdering i prosjekteringsfasen av alle aktuelle tiltak for god energitilstand. NVE legger stor vekt på at det er tidlig i prosjekteringsfasen slike vurderinger må foretas og at potensialet for kostnadseffektive energitiltak er adskillig større før bygging enn etter at bygget er ferdig. NVE har for øvrig lagt opp til at energimerking av nybygg mest effektivt vil skje med samme beregningsverktøy som kreves brukt i kontrollberegningen

mot energikravene i byggeteknisk forskrift (FOR 2010-03-26 nr 489: Forskrift om tekniske krav til byggverk).

NVE legger dermed til grunn at det for nybygg i de fleste tilfeller vil være vurdert og gjennomført de forbedringer som er kostnadseffektive, og at tiltakslisten i så fall ikke er påkrevet.

NVE vil likevel understreke at tiltaksliste også i slike tilfeller kan være nyttig informasjon for bygningseier, og illustrere hvilke typer tiltak som kan være de mest interessante dersom man ønsker ytterligere forbedret energitilstand.

7.1 Forslag til endring i § 11 bokstav b

Energiattest skal inneholde:

b) En tiltaksliste som skal gi oversikt over kostnadseffektive energieffektiviseringstiltak på bygningskroppen eller bygningens tekniske anlegg. For nye boliger og bygninger er tiltaksliste ikke påkrevet såfremt kostnadseffektive tiltak for forbedring utover de gjeldende krav til energimessig yteevne er vurdert under planleggingen.

8 Endringer i § 13 energivurdering av tekniske anlegg

I følge energimerkeforskriften § 13 er plikten til å gjennomføre en energivurdering knyttet opp mot arealgrense.

ESA har påpekt at plikten til energivurdering av tekniske anlegg gjelder alle anlegg med høyere nytteeffekt enn det som er oppgitt i bygningsenergidirektivet artikkel 8 og 9. I energimerkeforskriftens §§ 13 og 16 er det i stedet brukt arealgrenser for å gjøre bestemmelsen mer brukervennlig. Siden disse grensene ikke vil dekke alle de tilfeller som direktivet beskriver, bør bestemmelsen derfor endres. For kjeler foreslås det å gå bort fra arealgrensene og i stedet angi nominell kjeleeffekt på henholdsvis 20 og 100 kW. Vurderingsplikten vil dermed omfatte flere små oljekjeler enn tilfellet er i dag.

For klimaanlegg har det hele tiden vært intensjonen å inkludere ventilasjonsanlegg, enten de kan brukes til kjøling eller ikke. Det foreslås derfor en kombinasjon av effekt- og arealgrense slik at bygninger som har klimaanlegg med nominell samlet effekt på 12 kW eller bygninger med klimaanlegg og oppvarmet bruksareal over 500 kvm er omfattet av plikten til energivurdering.

Unntaket i forskriftens sjette ledd anses ikke å være relevant for andre situasjoner enn der bygningen er solgt for nedrivning. Bygninger som faller inn under de øvrige unntaksbestemmelsene i § 9 bør likevel stimuleres til effektiv drift av eventuelle anlegg. Det foreslås derfor å redusere denne unntaksmuligheten.

Det har vært usikkerhet om når plikten til energivurdering skal være oppfylt første gang for nye bygninger. Det foreslås derfor et tillegg i andre ledd som presiserer at anlegg i nye bygninger skal være energivurdert senest to år etter at bygningen er tatt i bruk.

I gjeldende forskrift gis det unntak i henhold til § 9 f til h også for energivurdering. Bygningsenergidirektivet gir ikke noen slik unntaksmulighet. I tillegg anses energivurdering av tekniske anlegg relevant for de aktuelle bygningene slik at disse unntaksmulighetene foreslås fjernet.

8.1 Forslag til endring i § 13 første til fjerde ledd og sjette ledd

Eier plikter å gjennomføre en energivurdering av tekniske anlegg når det i bygningen er:

- a) en kjel for fossilt brensel *med nominell effekt høyere enn 20 kW*, eller
- b) *klimaanlegg med samlet nominell effekt høyere enn 12 kW eller oppvarmet bruksareal over 500 m².*

Energivurderingen etter første ledd skal gjennomføres hvert fjerde år, *første gang senest to år etter at bygningen er tatt i bruk*

For kjeler med *nominell effekt høyere enn 100 kW* og som fyres med olje skal energivurderingen gjennomføres hvert andre år.

Eier av kjeler med nominell effekt høyere enn 100 kW må ha installert brenselmengdemåler på anlegget.

Unntaket i § 9 g gjelder tilsvarende etter denne bestemmelsen.

9 Endringer i § 16 engangsvurdering av eldre varmeanlegg

I følge energimerkeforskriften § 16 er plikten til å foreta energivurdering av eldre varmeanlegg knyttet opp mot en arealgrense.

Denne paragrafen foreslås endret i tråd med § 13, jf. beskrivelse i kap. 8.

9.1 Forslag til endring i § 16 første til tredje ledd

Eieren plikter å gjennomføre engangsvurdering av et varmeanlegg når dette har en kjel for fossilt brensel med nominell effekt høyere enn 20 kW, som er eldre enn 15 år.

Engangsvurderingen skal omfatte både kjelens virkningsgrad,

varmedistribusjonsanleggets funksjon og anleggets dimensjonering i forhold til varmebehovet. Vurderingen skal gjennomføres innen ett år etter at kjelen når en alder på 15 år.

Det skal utarbeides en rapport fra engangsvurderingen, jf. § 14.

Unntaket i § 9 g gjelder tilsvarende etter denne bestemmelsen.

10 Endringer i § 15 tredje ledd, krav til gjennomføring av energivurdering og § 17 andre ledd registrering av energivurdering

I følge energimerkeforskriften §§ 15 tredje ledd og 17 andre ledd må energivurderingen og registreringen skje av en person som tilfredsstiller de kompetansekravene som stilles i § 19.

ESA har påpekt at bygningsenergidirektivet krever at energivurderingen skal skje på en uavhengig måte av en ekspert. For å gå lenger i å tilfredsstille direktivets krav til uavhengighet enn det som allerede er dekket gjennom kravet til bredde og dokumentasjon av ulike parametre, foreslås det å kreve at energivurderingen skal utføres av en uavhengig person. I praksis betyr dette at eier selv eller en representant for eieren, ikke kan utføre energivurderingen. Det vil fortsatt være akseptabelt at man bruker en ekspert som er leid inn for installasjon, ettersyn eller vedlikehold av anleggene.

10.1 Forslag til endring i § 15 tredje ledd

Energivurderingen må skje av en uavhengig person som tilfredsstiller de kompetansekrav som stilles i § 19.

10.2 Forslag til endring i § 17 andre ledd

Registreringen må skje av en uavhengig person som tilfredsstiller de kompetansekrav som stilles i § 19.

11 Endringer i § 19

kompetansekrav for energivurdering

I energimerkeforskriften § 19 er kompetansekravene knytte opp til arealgrenser. Som en følge av den foreslåtte endringen i §§ 13 og 16, foreslås det tilsvarende endring til effektgrenser i § 19.

I c og d foreslår NVE å erstatte begrepet yrkesfaglig utdanning med fagskoleutdanning for å tydeliggjøre referansen til fagskoleloven hvor fagskole er utdanning som bygger på videregående opplæring eller tilsvarende realkompetanse. Tilsvarende utdanning fra EU/EØS- land er tilstrekkelig.

11.1 Forslag til endring i § 19

For energivurdering av tekniske anlegg kreves det følgende kompetanse:

- a) *For kjel for fossilt brensel med nominell effekt høyere enn 20 kW:* Fyringsteknisk kompetanse og minst to års yrkeserfaring fra ettersyn- eller drift av kjelanlegg.

- b) *For kjel for fossilt brensel med nominell effekt høyere enn 100 kW:* Fyringsteknisk kompetanse og minst fem års yrkeserfaring fra ettersyn- og eller drift av store kjelanlegg.

- c) *For varmeanlegg:* Bygningsteknisk og energifaglig ingeniørkompetanse på bachelornivå og minimum to års yrkeserfaring fra energiberegninger for bygninger, eller to års godkjent *fagskole*utdanning i relevant fagretning med to års yrkeserfaring fra energiberegning for bygninger. Den delen av vurderingen som omfatter kjelen skal utføres av en person med kompetanse som beskrevet i a) og b).

- d) *For klimaanlegg:* Bygningsteknisk og energifaglig ingeniørkompetanse på bachelornivå og minimum to års yrkeserfaring fra installasjon eller vurdering av slike anlegg i bygninger, eller to års godkjent *fagskole*utdanning i relevant fagretning med to års yrkeserfaring fra energiberegning i bygninger.

Kompetansen skal kunne dokumenteres på forespørsel fra NVE.

12 Økonomiske og administrative konsekvenser

Endringene i energimerkeforskriften er i hovedsak gjort for å foreta en riktigere implementering av bygningsenergidirektivet.

Unntaksmulighetene for merkeplikten blir på flere punkter redusert, slik at merkeplikten vil gjelde for flere bygninger og boliger. For disse eierne, spesielt yrkesbyggeierne, kan kravet medføre vesentlige kostnader. Intensjonen er, både for plikten til energimerking og energivurdering av anlegg, likevel å stimulere til energieffektive investeringer og drift og dermed reduserte energikostnader i etterhånd.

For myndighetene, ved NVE, innebærer det økte antallet bygninger og anlegg som omfattes av ordningene ikke noen vesentlig endring i krav til oppfølging sammenlignet med dagens situasjon.

Utgitt i Dokumentserien i 2011

- Nr. 1 Forslag til endringer i forskrift 11. mars 1999 nr. 301, om måling, avregning mv. Oppsummering av høringsuttalelser og endelig forskriftstekst (40 s.)
- Nr. 2 Forskrift om miljøvennlig utforming av energirelaterte produkter (økodesignforskriften). Erik Normann Drevdal, Kirsti Hind Fagerlund, Jun Elin Wiik Toutain (28 s.)
- Nr. 3 Statistikk over nettleie i regional- og distribusjonsnett i 2011. Inger Sætrang (54 s.)
- Nr. 4 Oversikt over vedtak og utvalgte saker. Tariffer og vilkår for overføring av kraft i 2010. Inger Sætrang (13 s.)
- Nr. 5 Forslag til endringer i forskrift 11. mars 1999 nr. 302 om økonomisk og teknisk rapportering, inntektsramme for nettvirksomheten og tariffer. John G. Cock, Erik Normann Drevdal, Tore Langset (23 s.)
- Nr. 6 Forslag til endringer i forskrift av 18.12.2009 nr. 1665, Forskrift om energimerking av bygninger og energivurdering av tekniske anlegg. Olav Karstad Isachsen, William Rode, Anne Cecilie L. Bondy (19 s.)

Norges
vassdrags- og
energidirektorat

Norges vassdrags- og energidirektorat
Middelthunsgate 29
Postboks 5091 Majorstua
0301 Oslo

Telefon: 22 95 95 95
Telefaks: 22 95 90 00
Internett: www.nve.no

